

ARE TOMASGARD

TRONDHEIMSKONFERANSEN

Kjære alle sammen! Takk for invitasjonen.

Dette har jeg gledet meg til. Å innlede på Trondheimskonferansen.

Det er ikke hver dag jeg møter en så imponerende forsamling av aktive tillitsvalgte og medlemmer.

Også i år har dere viktige og aktuelle tema på dagsorden. Jeg har fått i oppdrag å snakke om hva vi i fagbevegelsen – vi på venstresida – skal gjøre etter kongressen og stortingsvalget – for å styrke vår politiske makt!

Vi har et godt utgangspunkt. Til LO-kongressen i mai i fjor ble det sendt inn 1850 forslag. Det er mange forslag. De fleste av dem kom nettopp fra tillitsvalgte på grunnplanet. Det forteller oss at vi har en livskraftig organisasjon, som følger med i tida og kan rigge seg for å møte nye utfordringer.

Ett av kapitlene i vårt nye handlingsprogram heter "Å organisere og mobilisere". I dette kapitlet kan vi lese følgende: "dyktige tillitsvalgte er vår viktigste medlemsfordel".

Slik er det! Det er ute på arbeidsplassene arbeidstakerne møter fagbevegelsen. Det er der de ser fordelene ved å være fagorganisert – for seg selv og for hele arbeidslaget. For der har de tillitsvalgte som sørger for at alt går rett og rettferdig for seg. Og som ordner opp når det trengs.

Tillitsvalgte er ryggraden i organisasjonen vår.

Handlingsprogrammet, som vi skal styre etter i kongressperioden, har et overordnet mål:

Å bygge på og styrke den norske samfunnsmodellen.

Denne modellen har tre grunnpilarer:

At landet styres godt økonomisk,

at vi har god offentlig velferd og

at vi har et godt organisert arbeidsliv med representative organisasjoner.

Svekkes en av disse, svekkes hele byggverket. Vår jobb er **å styrke** dette byggverket!

Den nordiske modellen er en suksess. "Alle" vil ha sin del av æren for resultatene. Alle synes høy sysselsetting, høy produktivitet, jevn fordeling, og likestilling er flott.

Men ikke alle vil vite av virkemidlene. Den norske modellen kom ikke rekende på ei fjøl.

I den nylig lanserte regjeringsplattformen som Høyre, FrP og Venstre-regjeringen forhandlet fram på Jeløya, går de så langt som å skrive at de "anerkjenner" at mange vil være uorganisert! Og bruker dette som en begrunnelse for at de vil gi uorganiserte de samme rettighetene som organiserte. For eksempel vil de lovfeste retten til drøfting og varsling i forbindelse med permitteringer.

DET er en invitasjon til å danne husforeninger!

Vi vil jo at det organiserte arbeidslivet skal sette standarden for hele arbeidslivet. Det er bra! Men da må myndighetene samtidig bidra til at det lønner seg å være organisert. Fagforeningsfradraget, som er et viktig bidrag fra staten for å styrke det organiserte arbeidslivet, har mistet verdi hvert eneste år siden 2013, og slik skal det fortsatt være, fastslår de tre partiene. Det betyr at fagforeningsfradragets verdi vil være redusert med 20 prosent i 2021.

Et godt organisert arbeidsliv er en forutsetning for de landsomfattende tariffavtalene våre, for sentrale lønnsforhandlinger. Det er en forutsetning for frontfagsmodellen – som er så viktig for sikre arbeidsplassene, for små inntektsforskjeller, for lavlønte...Og for bedriftenes konkurransekraft!

Lavlønn er ikke – og skal ikke være – en konkurransefaktor for Norge. Vi hevder oss i den internasjonale konkurransen fordi små lønnsforskjeller motiverer bedriftene til omstilling, produktivitetsvekst og kompetanseutvikling.

Og fordi vi har en bred og velfungerende offentlig sektor – et nødvendig premiss for høy verdiskaping i privat sektor.

Vi får ikke høyproduktive og konkurransedyktige virksomheter i industrien uten et velfungerende skolesystem.

Bedriftene får ikke varene sine fram uten veier og jernbane.

Vi får ikke et omstillingsdyktig arbeidsliv uten et sterkt sikkerhetsnett som legger til rette for det.

For å nevne noe.

Med handlingsprogrammet vi vedtok på kongressen, ønsker vi også å øke bevisstheten om den norske modellen og fagbevegelsens (LOs) viktige rolle i samfunnet - i egne rekker. Vi vil vise at et sterkt LO er bra for arbeidstakerne, næringslivet og samfunnet som helhet!

Vi må bli gode – vi må bli enda bedre – på fortellingen om den norske modellen, slik at vi kan videreføre den framover – tross utfordringene vi møter.

Dere – som hver dag jobber for et godt organisert, anstendig og produktivt arbeidsliv, dere gjør også en stor samfunnsinnsats!

Dere er den norske modellens hverdagshelter!

Derfor er jeg glad for at et av forslagene fra kongressen nå er fulgt opp med vedtak i LO-sekretariatet – nemlig tillitsvalgtåret 2019. Det betyr at vi til neste år skal sette særskilt fokus på de tillitsvalgte og deres rolle og situasjon på arbeidsplassene. Det skal vi gjøre skikkelig, og det er allerede satt ned en ressursgruppe med representanter fra forbund og LOs administrasjon som skal legge planer for gjennomføring av et slikt år.

LO er en sterk organisasjon.

Vi har over 900 000 medlemmer.

Vi har rundt 65. 000 tillitsvalgte.

Vi har 26 forbund som dekker alle bransjer og alle sektorer.

LO er et eksempel på at helheten er noe mer enn summen av delene.

Vi er profesjoner, yrkesgrupper, vi er faglærte og ufaglærte. Vi er offentlige og private som representerer hele arbeidslivet. Sammen er vi en samfunnskraft

Men er vi sterke nok? Og la meg da peke på to ting:

Tidligere i år sank organisasjonsgraden under 50 prosent i Norge for første gang på mange tiår.

Bransjer der organisasjonsgraden tradisjonelt har vært lav – og der den fortsatt er lav – er i vekst. Blant annet innen servicesektoren.

For det andre ser vi at grunnlaget for en høy organisasjonsgrad er i ferd med å brytes ned i en del bransjer der organisasjonsgraden tradisjonelt har vært høy. Stikkord her er løsarbeid, innleie og bemanningsbyråer.

Dette er en situasjon vi ikke kan sitte stille å se på. Derfor har LO sammen med de berørte forbundene satt i gang et serviceprosjekt for å styrke rekrutteringen i servicesektoren. Derfor kjemper vi for faste stillinger og mot innleie og sosial dumping – på alle arenaer:

I tariffoppgjørene,
gjennom rettssaker,
og vi jobber politisk.

Etter avsløringene om Orange helse, for eksempel, har vi fått et viktig gjennomslag i Stortinget, der regjeringen har snudd og det er enighet om å sette ned et offentlig utvalg som blant annet skal kartlegge

pengestrømmer i offentlig finansierte velferdstjenester og som skal foreslå løsninger som gjør at offentlige midler i størst mulig grad skal gå til faktisk velferd!

Vi hadde ønsket oss et nytt flertall ved årets Stortingsvalg.

- For å skape flere trygge, faste jobber.
- For å kjempe mot sosial dumping, og sikre seriøsiteten i norsk arbeidsliv.
- For å bevare og videreutvikle velferden vår!

Uten en regjering som jobber med oss og ikke mot oss, blir det vanskeligere!

Vi får ikke den drahjelpa vi kunne trengt fra en regjering som har det samme verdigrunnet som oss.

Men det betyr ikke at vi skal legge oss under dyna og surmule i fire år!

For målene har vi ikke lagt vekk!

Det er fortsatt behov for en kompetansereform, vi må fortsatt intensivere arbeidet mot sosial dumping og vi må fortsatt jobbe for et mer rettferdig pensjonssystem.

Og ikke minst å gjøre jobben, sammen Arbeiderpartiet og andre partier på venstresida, for å holde på makta i Oslo, Bergen, Trondheim, Tromsø og en rekke andre kommuner ved valget om to år.

Og å vippe de blåblå partiene ut av regjeringen om fire.

Kjære venner,

Som for fire år siden fikk partiene på høyresida gå gjennom en valgkamp der de *ikke* ble utfordret verken på politikk eller styringsalternativer.

Fremskrittspartiet hadde lovet titalls milliarder i skattecutt – men Høyre og statsminister Erna Solberg ble *aldri* avkrevd svar engang på hva som var deres standpunkt.

Ingen av dem måtte svare på hvilke velferdsordninger de skulle i for å få råd til skattegevane til de rikeste.

Høyre fikk lov til å kalle LO for løgnere i mediene, da vi påpekte som sant var at partiet hadde programfestet at de ville la et utvalg gjennomgå sykelønna. Og at de ville ha en gjennomgang av IA-avtalen før de «eventuelt» fornyet den.

Så – bare måneder etter valget – varslet arbeidsminister Anniken Hauglie at IA-avtalen kan gjennomgå betydelige endringer når den skal reforhandles. Vi vet ennå ikke hva det betyr – vi må være forberedt på litt av hvert!

Vi kommer ikke til å få noen ting gratis.

Vi må reise vår egen kampkraft, vår egen styrke. Vi må sørge for at Erna og co har god grunn til å frykte for valgresultatene i 2019 og 2021 hvis de igjen går løs på arbeidstakernes rettigheter.

Men

Vi kommer ikke til å vinne valgene om to eller fire år heller, hvis det eneste vi har å by medlemmene og velgerne er skremsler om Høyre, Venstre og Frp.

Vi må ha noe mer.

Nettopp derfor tror jeg vi er nødt til å komme oss ut av den ganske unyttige diskusjonen om hvorvidt sosialdemokratiet er i krise eller ikke.

Det vi må konsentrere oss om, er å formulere gode beskrivelser av de problemene norske arbeidstakere står overfor. Og gode svar på disse utfordringene.

Der tror jeg vi har noe å lære av høyresida. De er verdensmestre på å si at det er «en skam» når ting er sånn eller sånn.

Vi er kanskje mer opptatt av løsningene. Det gir høyresiden et overtak de ikke burde hatt.

Både fordi de har en tendens til å peke på feil problemer. Det er jo ikke et høyt skattenivå for de rikeste som representerer den største utfordringen for verdiskapingen i Norge. Slik Høyre later som. Eller innvandringen i seg selv som skaper press på velferdsstaten, slik Frp hevder.

Men ved å erobre definisjonsmakten over problembeskrivelsen, erobrer de også definisjonsmakten over løsningene.

Det er når de bedre enn oss beskriver *problemet* med at folk står for lenge i kø for planlagte operasjoner, at de vinner kampen om såkalt «fritt pasientvalg». Selv om løsningen de presenterer ikke er egnet for

å hjelpe pasientene i det hele tatt. Bare å måke folk over fra offentlige til private sykehus.

Vi vet jo veldig godt at det ikke er hensynet til pasientene som gjør at Høyre vil «slippe alle gode krefter til», som de sier. Det er jo av hensyn til de private virksomhetene som skal tjene penger på skiftet fra offentlig til privat omsorg.

Så tror jeg vi kan lære noe av hvordan Arbeiderpartiet og de andre partiene på venstresida har vunnet fram i mange av de største byene våre.

Bare se på Oslo – der vant Arbeiderpartiet sammen med SV og MDG selv om de gikk til valg på å innføre eiendomsskatt. Fordi de hadde definert et sett av utfordringer: Hvordan sikre god nok pleie til de eldre? Hvordan sikre gode nok skoler og godt nok fritidstilbud til ungene? Når mange var enige om spørsmålet, da var det ikke så vanskelig å få oppslutning om svaret.

Vi i LO skal bidra til å formulere problembeskrivelser som folk kan kjenne seg igjen i på det enkelte sted. Det vil selvsagt se ulikt ut i forskjellige kommuner.

Mens løsningene oftest vil bære preg av det samme verdigrunnlaget og samfunnssynet: Å løfte i flokk. Å ta ansvar for fellesskapet. At alle skal med.

Uansett trenger partiene på venstresida fagbevegelsen i dette arbeidet – både det som handler om problembeskrivelsene og om løsningene.

Det vi må konsentrere oss om, er å formulere gode beskrivelser av de problemene norske arbeidstakere står overfor. Og gode svar på disse utfordringene.

Det skal vi i LO bidra med!

Det er jo dere – LOs medlemmer - som er lyttepostene ute blant folk på arbeidsplassene. Det er vi som er jordinga for arbeiderbevegelsen. Ikke bare i arbeidslivsspørsmål – men i alle spørsmål som handler om velferdstjenestene, om samferdsel, om utvikling av lokalsamfunn og så videre og så videre.

Vi har ikke så god tid: Til neste år er det lokalvalg. Lenge før det må partiene i den enkelte kommune ha presentert for velgerne hvilke utfordringer de vil ta tak i, og hvordan de vil løse dem.

Da bør partiene på venstresiden ha samlet seg og blitt enige om hvordan arbeid og velferd skal organiseres.

I høst leverte de fire forskjellige forslag om bemanningsbransjen. Et tema som opptar veldig mange av våre medlemmer.

De fire partiene er stort sett ganske enige. Med hverandre. Og med oss. Likevel leverer de forskjellige forslag.

Dette er bare ett eksempel på at samordningen de tre partiene imellom er for dårlig – og jeg tror vi må være ærlige nok til å innrømme at én av grunnene til at vi ikke fikk et regjeringsskifte i høst, var at det var usikkerhet rundt hva som var regjeringsalternativet på vår side av politikken.

Det tror jeg alle de rødgrønne partiene må dele ansvaret for. Nå mener jeg vi må se framover, og noe av det som må gjøres er at de tre rødgrønne partiene som styrte så godt i åtte år gjenreiser samarbeidet – først i opposisjon, for så å være klare for å styre sammen. Fra 2021 – eller, om situasjonen skulle by seg, enda tidligere.

Dette skal LO bidra til. Fordi vi vil ha en regjering som jobber med oss, ikke mot oss.

Det gode arbeidslivet vi har skapt, består i 2018.

Men det ligger tungt arbeid foran oss hvis arbeidslivet i morgen skal være bedre enn i dag – ikke verre.

Vi har hatt en ufravikelig ambisjon i Norge, i hvert fall i de periodene der arbeiderbevegelsen har sittet ved regjeringsbordet:

Arbeid til alle. Det er jobb nummer én!

Nå står vi overfor en betydelig utfordring som vil prege oss i lang, lang tid framover. Egentlig er den ikke ny, for det har vært sånn i hele vår moderne historie at ny teknologi har endret rammene for arbeidslivet.

Det som er nytt, er med hvilket tempo disse endringene nå skjer, og med hvilken kraft. Digitalisering, automatisering og robotisering – samme hva vi kaller det – vil snu opp ned på hvordan vi lever, arbeider og skaper verdier.

Det vil kreve mye av oss å komme ut i den andre enden med et godt arbeidsliv, med rettferdig fordeling og med demokrati og folkestyre intakt.

Vi må være forberedt på at det vil forsvinne veldig mange jobber i årene som kommer, på grunn av digitalisering og ny teknologi. Men

som den svenske statsministeren Stefan Löfven sa det da han var fagforeningsleder: «Vi frykter ikke ny teknologi. Vi frykter gammel.»

I hele arbeiderbevegelsens historie har vi jo sett jobber forsvinne i takt med økende produktivitet. Det er jo det som har gjort at vi har kunnet kreve reallønnsvekst. Det er jo det som har gjort at vi har kunnet bygge opp en sterk velferdsstat.

I denne situasjonen – der digitaliseringen endrer arbeidslivet og måten vi produserer på i et rasende tempo, og der jobber forsvinner i høy takt, er det i hvert fall to ting vi må passe på:

Det ene er at vi klarer å opprettholde en rettferdig fordeling mellom ulike grupper i samfunnet. Og da er det en veldig, veldig dårlig idé å fjerne all skattlegging av formue.

Det andre er at vi klarer å skape et kompetansesamfunn der alle mennesker får sjansen til å utvikle sin kompetanse i takt med de raske endringene som finner sted.

Derfor må vi gjennomføre en kompetansereform i Norge. Med satsing særlig på praktiske og yrkesfaglige ferdigheter.

Dette er en del av inkluderingsutfordringen. Men inkludering handler ikke bare om flyktninger. Vi har en situasjon i Norge i dag der mer enn 70.000 ungdommer står helt utenfor jobb og utdanning. Også denne utfordringen vet vi at høyrepartiene fort vil løse gjennom lav lønn og midlertidighet. Vi har et annet svar: Kompetanse.

Den eneste veien som finnes til reallønnsvekst, til bedre tjenester i privat og offentlig tjenesteyting, til bedre produkter fra industrien – det er at de ansatte hele tiden får anledning til å utvikle sin kompetanse, og bruke denne kompetansen til å forbedre virksomhetene. Det krever at vi får på plass en kompetansereform som gjør at vi ikke anser folk som ferdig utdannet når de går ut av skolen. Vi må lære og vi må utvikle oss gjennom hele livet.

En av de mest akutte utfordringene vi står overfor, er måten det gode arbeidslivet settes under press av nye organisasjonsformer og nye ansettelsesformer.

Økt bruk av innleie er et omfattende problem i mange bransjer – både i offentlig og privat sektor. Når innleie kombineres med nulltimerskontrakter, eller «fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag» – ja, da er vi nesten tilbake til Dagsen. Da står man der med mobilen i hånda og venter på en telefon fra et bemanningsforetak, med beskjed om at akkurat i dag har vi bruk for deg noen timer – kan du møte på sjukehjemmet eller byggeplassen om 45 minutter?

For noen måneder siden vant seks modige polske arbeidere i Bergen en knusende seier over selskapet Clockwork bemanning. De hadde vært ansatt i selskapet med kontraktsformen «fast ansatt uten lønn mellom oppdrag». Med LOs og Fellesforbundets hjelp gikk de til retten, og de vant: Bergen Tingrett slo fast at de i praksis hadde vært ansatt i en serie ulovlig midlertidige ansettelse.

Det var spiker'n i kista for denne kontraktsformen. Det som gjenstår er å få på plass effektive virkemidler for å håndheve lovverket.

Men hva gjør regjeringen?

Jo, de later som om de forbyr en kontraktsform som **allerede** er forbudt, og så innfører de et unntak for bemanningsbyråene. De skal få ansette folk midlertidig når innleiebedriften har et midlertidig behov. Slik utvides adgangen til midlertidige ansettelse utvides ytterligere.

På Clockwork er arbeidstakerne blitt fast ansatt – i små deltidsstillinger. Med gjennomsnittsberegning på 12 måneder. Det betyr at arbeidstakerne ikke kan ta andre oppdrag for å fylle opp stillingen sin, for de må være tilgjengelig når bedriften tilkaller dem.

Det betyr at situasjonen deres er gått fra vondt til verre!

Slik kan vi ikke ha det.

LO krever forbund mot innleie av arbeidskraft innen visse bransjer. Vi krever at avtale om innleie kun skal kunne inngås av fagforeninger med landsomfattende tariffavtaler. Vi krever kollektiv søksmålsrett! Og vi krever at fast ansettelse minimum må inneholde en stillingsprosent med arbeidsplan, som gir en forutsigbar ukentlig/månedlig arbeidstid og en forutsigbar lønn!

Avslutningsvis – tariffoppgjøret!

Tariffoppgjør er noe av det viktigste, kanskje det aller viktigste, vi holder på med. Tariffoppgjørene er vårt viktigste redskap for å sikre medlemmenes lønns- og arbeidsvilkår, rettferdig fordeling og arbeid til alle.

Oppgjøret i år er et hovedoppgjør. Forberedelsene pågår nå i forbundene og i LO. Det er for tidlig å si hva som vil være hovedprioriteringene. Og om det blir et forbundsvist eller samordnet oppgjør. Dette skal vedtas i LOs representantskap den 27. februar.

Det som ER sikkert, er at pensjon vil stå i fokus.

Pensjon var en viktig sak på LO-kongressen. Kongressen vedtok en målsetting om en samlet pensjon ved 67 års alder på to tredeler av tidligere inntekt.

Vi står nå overfor en periode der pensjonsytelsene vil gå drastisk ned om vi ikke greier å jobbe lenger for å kompensere for levealdersjusteringen, og om vi ikke lykkes med å styrke tjenestepensjonsordningene og AFP.

Evalueringen av AFP i privat sektor, som ble lagt fram i desember, viste at dette er en svært god og viktig ordning for mange arbeidstakere. Vi har grunn til å være stolt over AFP-ordningen. Den har fått flere til å stå i jobb lengre, samtidig som den har sikret et godt pensjonsnivå for dem har gått av tidlig. En Ole Brum-ordning, altså: Ja takk begge deler.

Utfordringene er at en del uforskyldt faller ut av ordningen når de er i slutten av 50-årene. Det kan være på grunn av sykdom, omorganisering, eller at de blir arbeidsledige. Det er i alle fall ikke planlagt. Det mener vi er svært urettferdig.

Og vi er bekymret for at de som ikke orker å stå i arbeidslivet og som må gå av når de er 62 år, ikke vil få en tilstrekkelig god pensjon selv med AFP, på grunn av levealdersjusteringen.

AFP er som dere vet en del av overenskomstene, og dette er kanskje de viktigste problemstillingene LO vil jobbe med fram mot tariffoppgjøret.

Så er det lønn! Vi er i en situasjon der mange ikke har hatt kjøpekraftforbedring på flere år. Det skyldes delvis bråstoppen i oljenæringen, og delvis at sosial dumping og useriøsitet fører til mer lavlønn og flere lavproduktive irregulære jobber. Forskjellene øker!

Jeg tar vel ikke mye feil om jeg spår at LOs representantskap, når det skal vedta de endelige kravene, kommer til ta tak i dette. Og så må vi skjerpe kampen mot sosial dumping. Ikke minst må vi styrke vårt viktigste virkemiddel mot lavlønnskonkurransen – nemlig allmenngjøringsordningen.

Så vet dere veldig godt at når man først er hovedoppgjør, og man har anledning til å "åpne" overenskomstene, så gjelder det å bruke muligheten. Forbundene har sikkert flere viktige saker dere vil løfte fram i oppgjøret. Dette er avveininger som dere – og de andre forbundene – må gjøre i de nærmeste månedene framover.